

PROGRAMI NR.10

REKOMANDIME PERFUNDIMTAR PER :

“Vlerësimi i rrezikut potencial dhe aktual i erozionit të tokës (sipas kriterëve të FAO-s) dhe përpilimi i hartës dixhitale në shkallën 1:250 000 për territorin e Shqipërisë, nëpërmjet aplikimit të teknologjisë së Sistemit të Informacionit gjeografik GIS”. Në basenin e lumit Vjose dhe Seman.

REKOMANDIME MBI BASENIN E LUMIT VJOSE

- Nevojat për investime, në rehabilitimin e veprave mbrojtëse antierozive janë të mëdha, me investimet e dhëna për këto probleme është vështirë që të përballojnë proceset e rehabilitimit të veprave mbrojtëse.
- Me buxetin vjetor mund të nderhyhet për riparimin e disa segmenteve të argjinaturave më të dëmtuara, ku shkalla e rrezikshmërisë së erozionit është e lartë, pra nderhyrjet me buxhet kanë më së shumti karakter emergjent. Në pellgun e **Vjoses**; dëmtimet janë kryesisht në pjesën e poshtme të rrjedhës.
- Në këto kushte kërkohet nderhyrje më të mëdha në objekte si argjinatura, kanale të ujërave të larta, prita malore etj. Nisur sa më sipër, duke marrë në konsideratë kërkesat me tendencë rritje, për investime në rehabilitimin e veprave mbrojtëse nga erozioni nuk mund të jete përgjegjës vetëm e MBUM, por dhe të subjektive që shfrytëzojnë pa kriter shtreterit e lumenjeve si dhe me veprimet abuzive mbi argjinaturat ku kanë çuar në shkatërrimin e shumë veprave mbrojtëse.

**STUDIMET MBI PUNIMET QE DUHET BERE
NE BASENIN E LUMIT VJOSA**

Nr.	Emertimi I Vepres Mbrojtese	sip.qe mbron ha	prurjet max. m3/ s	kush Shuma admin
1	2	4	6	19
1	Argjin e lum Suhe,K.Majte	400	295	16300
2	Argji e lum Suhe,K.djathte	350	295	25700
3	Argji e lum I thate k.djathte	200	110	4200
4	Argji lum I thate k.majte	120	110	4250
5	Argj.Drinos-Kakavi-Kordhos dj	700	550	24300
6	Argj.e Drinosit-Kakavi-Kordhos maj	500	550	29800
7	Argj.e Drinosit-Kordhos -Virua dj.	305	650	30000
8	Argj.e prroit Krines majtas .	50	65	5300
9	Argj e Drino-Mashkullor maj	80	680	15000
10	Argj.eDrinos-Palokaster majt	20	680	7800
11	Argj e Drino-Odrije djath.	130	680	34000
12	Argj e lumit Kserja majtas	300	380	15000
13	Argj e lumit Nimica	150	220	9200
14	Sistem Drinosit Gjirokaster	1000	650	75000
15	Mbr.lum Dishnic	400	169	15200
16	Mbrojt e fush se Krastit			
	nga prroi	60	40	2800
17	Mbrojt e fush Vasjar			
	mbi ure nga prroi	4	123	2520
18	Mbrojt e fush Izvor			
	nga prroi I Lutfinj	80	85	3200
19	Mbrojt e fush. Martallasit			
	nga prroi Maricaj-Lutfinj	50	95	2650
20	Mbroj. e fushesKalivac	150	15	3650
21	Mbr e fush.Kute-Hekal	180	2300	31000
22	Mbr e fush.Hekal	550	2300	19200
23	Mbroj.Kallm vogel(ur Mbrostarit)k.djatht	2200	1320	36000
24	Ura Mbrostari-Det.krahu majt	4200	1430	40000

25	Zona Ciplak-Det.krahu djatht	4500	1430	36000
26	Mbr e fush.Gjanic nga L.Gjanic	300	122	16500
27	Mbroj.nga Vjosa ne Selishte	40	2380	25000
27	Mbroj.nga Vjosa ne Fikas	80	2430	50000
28	Mbroj.nga Vjosa ne Hambar	100	280	30000
29	Mbroj.nga Vjosa ne Varibob	400	2500	30000
30	Mbroj.nga Vjosa ne Kashisht	100	2520	40000
31	Mbroj nga Vjosa ne Ferras	100	2550	30000
32	Mbroj.nga Vjosa ne Martine	100	2550	20000
				729589

STUDIMET MBI PUNIMET QE DUHET BERE NE BASENIN E LUMIT SEMAN

Nr.	Vepra e Mbrojtjes	siperf. mbron ha	prurjet max m3/s	shum
				000/lek
1	Mbrojtja e bregut te majte Vlashuk	0		12
1	Mbrojtja Vodice-Uznove	100	602	2300
2	Mbrojtja e Velabishtit	250	630	15100
3	Mbroj.ne Gorrigan(ur Mbrostarit)k.majt	1600	1320	40000
4	Mbroj.Kallm vogel(ur Mbrostarit)k.djatht	2200	1320	36000
5	Ura Mbrostari-Det.krahu majt	4200	1430	40000
6	Zona Ciplak-Det.krahu djatht	4500	1430	36000
7	Argjinatura Seman	10000	2150	12000
8	Penelat Seman	500	2150	25000
9	Argjinatura Devoll	600	1210	5000
	SHUMA	23950		211412

5.2 REKOMANDIME

- **Gerryejt e tokes ne basenet e lumenjeve** **Seman** jane me pasoja per **token bujqesore dhe infrastrukturen e ndertuar** mbi te . Dukuria e ketij fenomeni eshte e pranishme ne te gjithë segmentet lumore te vendit tone.
- **Monitorimet e kryera** ne disa segmente lumore me gjatesi 300 deri 500ml, tregojne per **humbje te tokes** nga **23 000 deri 26 000 m³/vit**. Ne pellgun lumor te Semanit humbjet me te medha jane ne fshatin Veterik, si dhe ne **bashkimin e i Osumit me Devollin** .
- **Ne pershpjtimin e erozionit, ne brigjet lumore, ndikim me te madh kane:**

Devijimet shpreterve te lumenjeve si rezultat i shfrytezimit pa kriter te materialeve inerte,

- *Demtimi dhe mos funksionimi i veprave mbrojtese,*
- *Mungesa e investimeve te reja*
- *Demtimi i bimesise ne anet e shpreterve te lumenjeve.*
- **Veprat mbrojtese** (argjinatura, panela terthore , prita), kane pesuar demtime te medha dhe fenomeni eshte i pranishem ne te gjithë shpreterit e lumenjeve.Toka te rrezikuara ngashkarjet dhe shembjet jane **4000 HA** .Toka te shkara dhe te shembura jane **109.000ha**.
- **Demtimet dhe nxjerrja jashte funksionit e veprave te marrjes se ujit per ujitje,** jane rezultat i thellimit te shpreterve te lumenjeve prej shfrytezimit pa kriter te materialeve inerte.

- **Permybtjet e ndodhura ne vitet e fundit, jane pasoje e rritjes se koeficientit rrjedhave ujore siperfaqesore**, demtimit dhe daljes jashte funksionit te pritave malore dhe mos investimi per ndertimin e tyre ne tokat e pjerrta.
- Dukurite e shfaqura dhe problemet e trajtuar me siper jane rezultat i shfrytezimit intensiv te inerteve ne shtreterit e lumenjeve, mos zbatimi i projekteve te shfrytezimit dhe rehabilitimit mjedisor si dhe mos zbatimi i kushteve te percaktuara ne lejen mjedisore.
- Ky program eshte ne vazhdim per vitet 2009,2010 ku me nje pune te vazhdushme dhe tepert cilesore do te arrihet ne perfundimin e **Vlerësimit te rrezikut potencial dhe aktual te erozionit te tokes...**

KONKLuzionet per pikat e monitorimit te erozionit:

- Humbjet e tokes te vleresuara ne kater pikat monitoruese te vendit tone jane ne nivele maksimale nga 21.4 ton/ha/vit ne piken monitoruese (Kallmet) me rreshje te shumta debore ne siperfaqen e tokes pa bimesi .
- Ne piken monitoruese te Lezhes perllogaritet ne nivelin rreth 15.1ton/ha/vit. Kjo pike mund te perfaqesoje terenet e zones se Lezhes, Shkodres edhe me gjere deri ne afersi te Durrësit dhe Tiranes.
- Sasia e tokes se gerryer e vleresuar ne piken monitoruese te Radhimes perllogaritet ne siperfaqen e tokes pa bimesi rreth 21.2 ton/ha/vit.
- Kjo pike mund te perfaqesoj terenet kodrinore e malore te Shqiperise jug-perendimit, bregdetin e jugut (Vlore, Sarande,Fjere) ,ne siperfaqen e tokes pa bimesi.sasia e tokes se gerryer eshte 14.2 ton/ha/vit.
- Sasia e tokes se gerryer e vleresuar ne kushtet eksperimentale te zones se Tepelenes perllogaritet nenivelin rreth 21.1ton/ha/vit.
- Kjo pike mund te perfaqesoje terenet kodrinore e malore te rretheve Mallakaster,Tepelene,Gjirokasrer,Permet,Leskovik, deri,kuvi me Erseken
- Ne te kare stacionet, ku u krye monitorimi i erozionit te tokes konstatohet se mbulesa bimore mbetet faktori kryesor qe ndikon ne uljen e gryeshmerise se tokes. Mbulesa bimore e ul ne menyre te ndjeshme gerryeshmerine e tokes ne masen 30 deri 35 %.
- Duke vecuar mbulesen bimore si faktor zbutes te erozionit rezulton se; ajo mbetet faktori kryesor e cila mund te drejtohet me lehte. Kete e perforcojne edhe vlerat e matura te gerryerjes ne siperfaqet e mbjella me bimesi, krahasuar me ato te zhveshura nga bimesia.

- Bimet me efektivitet me te larte per ruajtjen dhe mbrojtjen e tokes nga erozioni uhor siperfaqesor jane bimet livadhore dhe Vetiveri. Humbjet e tokes ne parcelezat e mbjella me keto bime te krahasuar me bimet prashitese jane rreth 50 % me te ulta.
- Rezultati i marre konfirmon edhe nje here se ne kushtet e vendit tone, metodologjia e vleresimit te ekuacionit Universal te Humbjes se Tokes eshte efektive per vleresimin e gerryeshmerise se tokes. Kjo metodologji konsiderohet e thjeshte dhe shume e sakte per vleresimin e gerryeshmerise se tokes.

Drejtues te Projektit

Prof. Dr .Kol CARA

Agr. Zaim MEMA